

't Zwaalfje

Nieuwsbrief Vogelwerkgroep Berkelland

Borculo - Eibergen - Neede - Ruurlo

*Blaauwborst
Foto: Benno Stortelder*

voorjaar 2019, jaargang 8, nummer 1

In dit nummer onder meer aandacht voor:

*Sperwer
Foto: Jan Hissink*

*Sperwers in Berkelland verliezen
terrein, pagina 4*

*Dijk langs de Oostvaardersplassen
Foto: Marjon Hoën*

*Excursie naar de Oostvaarders-
plassen, pagina 8*

*Ooievaar
Foto: Marina Pruijssers*

*Voorverkenning excursie IJssel
pagina 12*

Benno Stortelder leverde deze bijzondere foto aan van een Klapekster. Hij heeft deze opname gemaakt in het Haaksbergerveen.

Waar vindt u ons op internet

Meer informatie, verslagen van inventarisaties, excursies, een overzicht van werkgroepen etc., vindt u op onze website:

www.vogelwerkgroepberkelland.nl

Voor waarnemingen in de gemeente Berkelland: kijk op de website:

www.vwgberkelland.waarneming.nl

Wij hebben ook een eigen Facebook pagina!

Bestuur Vogelwerkgroep Berkelland

Voorzitter

Henk Leever, Oude Eibergseweg 13, 7273 PJ Haarlo

tel: 0545-261531 henkenjantine@hotmail.com

Secretaris

Sonja Grooters, Patrijsstraat 111, 7161 JM Neede

tel: 0545 - 292 582 sonjaenhans@hotmail.com

Penningmeester

Ben Stegeman, Warmelinkshof 4, 7271 KM Borculo

tel: 0545-274321 bennie.stegeman@kpnmail.nl

Bankrekening: NL48RBRB.085.01.05.714 t.n.v.

VWG Berkelland te Ruurlo

Lid

Marjon Hoen, Kieftendijk 3, 7161 RL Neede

tel: 06 55 712 851 info@marjonhoen.nl

vacature

Algemeen mail-adres

E-mail: info@vogelwerkgroepberkelland.nl

De redactie van deze uitgave is verzorgd door
Cees van Beinum, Marjon Hoen en Jos Korenrump

Dit beeld heeft de redactie ontvangen van Peter Kwant, gemaakt bij zijn boerderij. Wel bijzonder een Witte en Gele Kwikstaart op één foto!

Inhoudsopgave

Van de voorzitter Henk Leever	3
Sperwers in Berkelland verliezen terrein Cees van Beinum	4
Walter Wessels 200ste lid Sonja Grooters	5
Kennismaking in vogelvlucht Henny Waanders	6
Tuinvogeltelling basisscholen Sonja Grooters	7
Excursie naar Oostvaardersplassen Henk Leever	8
Tellen van roofvogels en uilen in Boswachterij Ruurlo Henk Leever	9
Ledenavonden Sonja Grooters	10
Een middag in het Haaksbergerveen Jos Korenrump	10
Jaarverslag trektelpost Marina Pruijssers	11
Voorverkenning excursie IJssel Marina Pruijssers	12
Mijn vogel fascinatie René Bel	13
De juiste schrijfwijze van namen De redactie	13
Bijzondere plekje Marjon Hoen	14
Jaaroverzicht 2018 Jaap de Jong	14
Over Waarneming.nl Jaap de Jong	15
Persbericht Ben Tragter	16
Data van activiteiten, ledenavonden en excursieprogramma 2019	16

Zondag 24 maart was een mooie zonnige dag en diverse mensen trokken er op uit. Zo ook ik samen met mijn vrouw en twee Duitse vrienden uit Wesel. Ze waren nog nooit in het Zwillbrock geweest en voor ons een aardige aanleiding om hen een mooi stukje Duitsland te laten zien inclusief bezoekjes aan Gasthof Ludwig en later ook nog bij Gasthof Kloppendieck. Het hoofddoel was natuurlijk het Venn met zijn vele Kokmeeuwen en sinds vele jaren ook Flamingo's. Een soort tropische verrassing net over de grens en dus dichtbij. Overigens ook in Haarlo en Hambroek is in Berkelland regelmatig een Flamingo te zien. Toch is het Zwillbrocker Venn heel bijzonder en deze zondag was helemaal een voltreffer. Lekker voorjaarsweer en maar liefst 54 Flamingo's hebben we geteld. Er waren al enkele met nestbouw bezig en dus gaan die waarschijnlijk wel voor nakomelingen zorgen.

Gelukkig staat er weer redelijk wat water en dus ook voedsel, maar afgelopen zomer en herfst was

het bijna geheel droog gevallen. Hopelijk genoeg voedsel en water voor hen deze zomer. De Flamingo's hadden ook de lentekriebels, want een groep van ca. 25 exemplaren voerde in het water een prachtige balts op. Het lijkt wel een dans, waarbij ze soms met z'n allen naar links lopen en dan weer naar rechts. Onderwijl de lange nek uitsteken en de koppen steeds draaien. Daarbij soms ook nog de veren opzetten en je hebt echt een betoverend plaatje.

Ook de Duitse vrienden konden er lange tijd van genieten, zodat ik ook voldoende tijd kreeg om alles goed in me op te nemen en nu dus er een stukje over te kunnen schrijven. Bijzonder vond ik ook dat jongere vogels aan deze galavoorstelling mee deden. Zullen wel op les zijn om als de tijd er letterlijk rijp voor is, ook de juiste bewegingen te kunnen maken. Wil je mensen leuke vogels laten zien dan is deze bestemming een prima idee. Grote, min of meer tropische vogels die ook zonder verrekijker te bewonderen zijn. Met naar keuze nog een leuk Gasthof om na te genieten.

Henk Leever

Sperwers in Berkelland verliezen terrein

Geschikte bebossing voor de Sperwer

Ongeschikt bosgedeelte voor de Sperwer

De Projectgroep Roofvogels heeft in 2018 een begin gemaakt met het inventariseren van alle broedlocaties van Sperwers in de gemeente Berkelland. Daarvoor was het in de eerste instantie nodig om over voldoende mensen te beschikken die in staat zijn om de Sperwers te traceren. Op een speciale wervingsavond in de "Melktap" te Borculo kwam er een vijftal nieuwe tellers bij. Aan het kennisniveau moest nog wel de wat aandacht geschonken worden. Toch werd het mogelijk om een verantwoorde start te maken met het opsporen van sperwerlocaties. In de gebieden waar al van ouds uitgekeken werd naar de Sperwers bleek voldoende kennis aanwezig voor een verantwoorde uitkomst; echter in ongeveer een kwart van de gemeente Berkelland bleef het inventariseren beneden het gewenste niveau. Het is daarom dat de Projectgroep Roofvogels heeft besloten ook in 2019 nogmaals door te gaan met het onderzoek naar Sperwerlocaties.

Wat opvalt is het geringe slagingspercentage van amper 50%. Geconstateerd werden verstoring door recreatie, toename van predatie en afnemen van geschikt bosareaal om succesvol te kunnen broeden. Eigenlijk moet deze laatste als eerste vermeld worden, omdat bij gebrek aan geschikte broedbossen de Sperwers gedwongen worden om genoegen te nemen met slechtere nestlocaties, waardoor verstoring en predatie meer aan de orde zijn.

Wat mij trof was dat 40 jaar geleden de gemeente Eibergen alleen al even veel broedlocaties van de Sperwer telde als nu in de gehele gemeente Berkelland. (Eibergen, Neede, Borculo en Ruurlo).

Rond 1980 had Eibergen 21 bekende Sperwerlocaties. En zelfs het relatief kleine Kerkloobos (35 ha) kende twee paren die beide jaar na jaar succesvol broedden. Het leek mij van belang om nu, 40 jaar later deze 21 plekken weer eens te gaan beoordelen op geschiktheid voor de Sperwer. Dit zowel op de exacte locatie als wel de directe omgeving van deze locatie. Van de 21 territoria van 40 jaar geleden, bestaan er nu nog slechts 5 in voor de Sperwer geschikte conditie. Op 8 locaties werd het broedbos gedund, zonder vervangende nieuwe inplant. En op 7 locaties maakte natuurlijke doorgroei van het bos de locatie voor de Sperwer ongeschikt om te broeden. De Sperwers moesten uitwijken naar bosjes die meer gevoelig waren voor predatie en andere vormen van verstoring. Dit verklaart het geringe broedsucces van nog geen 50%.

Oorzaken van de afname

• Bosbouw

Zoals reeds vermeld blijkt de bosbouw de belangrijkste factor van de achttuitgang te zijn. Sperwers hebben grote voorkeur om te broeden in naaldhout, hoewel bij ontbreken daarvan ook genoegen wordt genomen met loofhout. Voorwaarde is dat dat de houtopstand zo dicht opeen staat dat wel de Sperwer

er tussendoor kan vliegen, maar niet de grotere predatoren, zoals Havik, Oehoe en Bosuil. Dat betekent dat er minstens op elke twee vierkante meter een boompje moet staan met een hoogte van ongeveer 5 meter. Dergelijke dichtheden zijn een doorn in het oog van de bosbouwer en worden betiteld als achterstallig onderhoud. Het uitdunnen hoeft op zich geen probleem te zijn, mits gezorgd wordt voor gefaseerd kappen en het her-inplanten van nieuw naaldbos. En juist dit laatste blijft helaas structureel achterwege.

• Predatie

Omdat de Sperwers naar minder geschikte terreinen uit moeten wijken neemt ook de kans op predatie toe. Genoemd zijn al de Havik, de Oehoe en de Bosuil. Maar van niet minder belang is de uitbreiding van de marterachtigen. Zolang de jonge Sperwers in het dons zitten, worden ze permanent beschermd door het vrouwtje. Zij hoeft de horst niet in de steek te laten, omdat het mannetje zorgt voor de aanvoer van voedsel voor het hele gezin. Verongelukt het mannetje, dan moet moeder op jacht en de jongen onbeschermd achter laten. De witte dons-jongen vallen dan extra op en verdwijnen in no time van de horst. Haviken pakken ook volwassen Sperwers als ze de kans krijgen en de Oehoes, maar ook de Bosuilen doen dit s' nachts. Wanneer één van deze soorten zich in de buurt heeft gevestigd, wijkt de Sperwer uit naar een andere (veiligere) plek in de omgeving, die zo wie zo dus minder geschikt is. Staan de bomen te ver uit elkaar dan zien we regelmatig dat de marters een bezoek brengen aan de horst en alle eieren uit het nest halen en onder de boom opeten. Waarschijnlijk gebeurt dit ook met onbeschermden dons-jongen, maar

daarvan heb ik geen bewijs. Vroeger kwam de Steenmarter bij mijn weten nauwelijks voor op grotere afstanden van de menselijke bebouwing, maar tegenwoordig blijkt deze rover ook ver het open terrein in te trekken. En ook de Boommarter heeft inmiddels in de Achterhoek stevig voet aan de grond (of beter: poot aan de boom) gekregen.

• Recreatie

Als de Sperwers met de horstopbouw beginnen is het al ver in het voorjaar. En dus meer recreatiedruk in het bos. De Havik en de Buizerd zitten al op eieren en laten zich niet zo gauw meer verstoren. Maar de Sperwer verlaat de plek, wanneer in dit stadium regelmatig mountainbikers, padvindsters, hondenuitlaters, etc. door hun territorium komen. Een eenmalige verstoring wordt veelal geaccepteerd, maar herhaald gestoord is funest.

• Infrastructuur

In Berkelland zijn door aanleg van industrieterreinen, nieuwbouwwijken en autowegen ook een aantal geschikte broedlocaties verloren gegaan. Helaas wordt onvoldoende gecompenseerd ten gunste van de Sperwer. Overheden zouden er goed aan doen de naaldbossen uit het verdomhoekje te halen en bij (her) inplant ook percelen naaldhout aan te leggen. Economisch niet interessant, maar voor de diversiteit onontbeerlijk.

*Tekst: Cees van Beinum
Foto's: Cees van Beinum en
Jan Hissink*

Mogelijke locatie voor Sperwer

In 2018 werden er in Berkelland 20 bezette broedlocaties gevonden. Hiervan waren er met zekerheid 9 succesvol. Afgaande op het gedeeltelijk onderzochte gebied mag aangenomen worden dat de totale broedpopulatie Sperwers in Berkelland zal liggen tussen de 25 en 30 paren.

Walter Wessels 200ste lid

Vogelwerkgroep Berkelland heeft tijdens de jaarvergadering op maandag 25 maart haar 200ste lid in het zonnetje gezet: Walter Wessels.

Uit handen van de voorzitter mocht hij het boek 'Roofvogels' ontvangen. Walter heeft zich als nieuwe lid al direct actief ingezet, zo is hij mee geweest naar de Landelijke Roofvogeldag, was hij aanwezig bij de ledenavond en ook voor de komende excursie naar het Ilperveld heeft hij belangstelling.

Kennismaking in vogelvlucht

In deze rubriek vertellen leden van de Vogelwerkgroep Berkelland door middel van een aantal vragen wie ze zijn en waarom ze vogels in hun hart hebben gesloten. Naast het beantwoorden van de vragen mogen er natuurlijk ook bijzondere foto's meegezonden worden!

1 Stel je zelf even kort voor: naam, werk, waar woon je, etc?

Ik ben Henny Waanders, geboren en opgegroeid op een boerderij in Boekelo. In mijn jeugd was het nog normaal voor jongens om vogeleieren te zoeken, om naar de eksternesten in heel hoge bomen te klimmen. Sinds 1972 woon ik in Eibergen. Al weer een aantal jaren ben ik gepensioneerd. Ik heb gewerkt bij Polaroid in Enschede.

In 2008 kwam ik in aanraking met het Zwaluwenproject Berkelland, een project dat door de Vogelwerkgroep Neede, en in het bijzonder Freek Weijermars opgezet was. Na het overlijden van Freek heb ik de coördinatie van dat project op me genomen.

2 Wat is het meest grappige wat je hebt meegemaakt tijdens het vogelen?

Niet zo zeer grappig, maar wel een voorval met interessante afloop: In Eibergen was een jonge Boerenzwaluw uit het nest gevallen en als enige jong overgebleven. De kinderen des huizes hebben het jong een aantal dagen vliegjes en muggen gevoerd met een pincet. Maar toen brak de afgesproken vakantie aan. De Vogelwerkgroep werd ingeschakeld, en Anton Meenink die op dat moment bezig was jonge boerenzwaluwen te ringen, heeft het jong opgehaald en ergens in een ander nest met ook slechts één jong bijgeplaatst. Dit jong is door de nieuwe pleegouders netjes grootgebracht en het is dat najaar met de andere zwaluwen naar het zuiden vertrokken.

3 Wat is de meest bijzondere vogel die je ooit hebt waargenomen?

Vanzelfsprekend vind ik het leuk om een bijzondere waarneming te doen, maar ik vind dat niet zo belangrijk. Ik reken mijzelf zeker niet tot de "vogelspotters" die een lijstje bijhouden over hun waarnemingen etc. De leukste waarneming die ik gedaan heb was vorig jaar. Toen kwamen ongeveer 160 Kraanvogels in bekend formaat aangevlogen uit het zuid-westen. Het was een heel mooie en zonnige dag. Precies boven ons werd de formatie plotseling verbroken, er was blijkbaar goede thermiek. De vogels begonnen met hun gebruikelijke geroep cirkels te draaien. Na enige tijd was blijkbaar voldoende hoogte gewonnen, werd de formatie weer opgepikt en werd de trek in noord-oostelijke richting voortgezet.

4 Wat is je lievelingsvogel en waarom?

Uiteraard kan ik er niet omheen om hier de zwaluwen te noemen, de Boerenzwaluw, de Huiszwaluw en de Oeverzwaluw. Mijn inzet voor de vogelwerkgroep gaat vrijwel helemaal naar deze vogelsoorten. Dan gaat het om het binnenkrijgen en verwerken van de inventarisatie gegevens, maar ook het plaatsen en onderhouden van kunstnesten. Elk jaar maak ik een gegevens verzamelmap, een verslag voor Vogels in Berkelland en ik rapporteer de gegevens aan SOVON.

5 Hoe zie je de toekomst voor de vogels in Nederland?

Tsja, hier is het een en ander wel over te zeggen. Dat bepaalde soorten in aantal achteruitgaan, en andere weer toenemen is denk ik van alle tijden, en ook niet geheel te voorkomen. Ik vind het juist om soorten die in moeilijkheden zijn te ondersteunen, maar ik vind het wel een punt van discussie hoe ver je hierin zou moeten gaan. En een klimaatverandering kunnen we niet zo maar even omkeren.

In groter verband is er nog wel werk te doen. Het is voor mij simpelweg niet te accepteren dat vogels die wij ondersteunen, bij hun trektocht naar de overwintergebieden simpelweg afgeschoten worden om als delicatess (van zo'n 20 gram per vogel!) geconsumeerd te worden. Dat zou in zuidelijk Europa onder aandacht gebracht moeten worden.

6 Heb je een gebied waar je het liefst naar toe gaat om vogels te spotten?

Voor mij is het overal interessant om vogels waar te nemen. Zoals gezegd ben ik geen vogelspotter en ik ga dan ook niet echt op reis om alleen vogels te spotten. Mijn verrekijker gaat gewoon altijd mee.

7 Welke vogel heeft volgens jou het mooiste geluid, en waarom vind je dat?

Anders dan bij een concert, ga ik niet ergens speciaal zitten om te luisteren. Ook heeft het met de tijd van het jaar te maken. 's Winters is zachte zang van de Roodborst heel mooi, in het voorjaar vind ik de zang van de Zwartkop of gewoon de Merel heel mooi. De gekste en meest onverwachte geluiden kunnen Spreeuwen soms maken.

8 Heb je naast het vogelen nog andere hobby's, en zo ja welke?

Naast de inzet voor de vogelwerkgroep doe ik vrijwilligerswerk voor het Eibergse Historisch Museum

de Scheper. Daar is altijd van alles te doen, gewone klussen maar ook het digitaliseren en restaureren van oude foto's en dia's.

Ik werk nu mee aan de inrichting van de Geologie afdeling, en het is met name interessant om te zien dat er altijd al, in al die miljoenen en miljarden jaren, uitstervingen van bepaalde soorten hebben plaatsgevonden door meest uiteenlopende oorzaken. Verder ben ik nog vaak bezig met camera systemen, soms digitaal, maar vaak ook analoog, en dan met name groot formaat foto systemen.

9 Welke vraag wil je uit het lijstje halen en welke komt daarvoor in de plaats?

Voor mij hoeft er geen vraag uit de lijst. De vroegere vraag aan welke vogel we de meeste hekel hebben, zit er al niet meer bij.

10 Aan wie geef je de vlucht voor de volgende keer door?

Gerrie en Johan Slütter.

Tuinvogeltelling voor basisscholen

Met de verrekijker in de aanslag probeerden de leerlingen van groep 7/8 van de Tormijnschool zoveel mogelijk vogels te spotten in een half uur. Ze hebben vrijdag 25 januari meegedaan aan de Nationale Tuinvogeltelling, georganiseerd door Vogelbescherming Nederland. Vogelwerkgroep Berkelland heeft op alle scholen folders verspreid waarop de meest voorkomende tuinvogels staan afgebeeld, zodat de kinderen de vogels goed kunnen herkennen.

De eerste 10 minuten werd geteld vanuit de klas, daarna gingen de kinderen nog 20 minuten naar het schoolplein om daar te speuren naar vogels. Ze hadden twee weken voor de tuinvogeltelling al pindaslingers en vetbollen gemaakt om de vogels naar het schoolplein te lokken. En dat lukte! Menige Gaai probeerde tevergeefs aan de pindaslinger te blijven hangen.

Tijdens de telling werd de Gaai helaas niet gespot, maar wel andere soorten zoals Houtduif, Koolmees, Pimpelmees, Turkse Tortel, Vink, Merel, Kauw en Roodborst. Tot slot werden de gegevens ingevoerd op de website. Ook op OBS De Driesprong in Ruurlo hebben de leerlingen meegedaan aan de Nationale Tuinvogeltelling. Op de website zijn nog steeds de tellingen van andere mensen te zien, leuk om te vergelijken. In Berkelland hebben 298 mensen meegedaan aan de tuinvogeltelling en zijn er 5.238 vogels geteld. In Berkelland staat de Koolmees op de eerste plaats, gevolgd door de Vink en de Pimpelmees. Landelijk staat de Huismus op de eerste plaats.

Tekst en foto: Sonja Grooters

Ledenavonden van de Vogelwerkgroep

De Vogelwerkgroep houdt vijf keer per jaar een ledenavond. Deze worden afwisselend gehouden in Ruurlo, Borculo, Eibergen en Neede. Op de website is onder 'Jaarkalender' te lezen wanneer de volgende ledenavond gehouden wordt. Alex Visser en Willy Smeenk organiseren deze avonden en stellen vooraf ook altijd een agenda op die naar alle leden verzonden wordt. Het is goed om te zien dat deze avonden steeds goed bezocht worden en dat er ook steeds andere mensen naar toe komen. Het doel van deze avonden is om elkaar te leren kennen, te horen wat er zoal gedaan wordt binnen de projecten die worden uitgevoerd en om te horen wat er de komende tijd op het programma staat.

Ledenavond bij de Olde Mölle

De avond begint altijd met een rondje bijzondere waarnemingen, dat kan een bijzondere soort zijn, maar ook bijzonder gedrag van een vogel. Op maandag 18 maart werd de ledenavond gehouden bij De Olde Mölle in Neede. Als bijzondere waarnemingen werd daar bijvoorbeeld genoemd: de Boomvalk, de Boomleeuweriken in Het Achterveld, een broedende Steenuil bij iemand op het eigen erf en de eerste Tjiftjaf. Qua projecten is er gesproken over de Broed Monitoring Projecten (BMP) die worden uitgevoerd, waarbij in een gebied alle voorkomende vogels worden genoteerd, met name aan de hand van zang. Hiervoor zien we graag meer tellers en het is mogelijk hiervoor een cursus op touw te zetten die gegeven wordt door Frank Majoor (SOVON). Verder is er gesproken over het bezoek aan de Roofvogeldag en het belang van het doorgeven van Sperwers. Op elke ledenavond wordt er een vogelsoort centraal gesteld waarbij een van de leden iets over die soort vertelt. Dit keer deed Henk Lammers verslag over

de Torenavalk. Henk heeft zelf een nestkast in de tuin waarin de Torenavalken regelmatig broeden. Hij kon hier dan ook mooie opnames van laten zien en daar goed over vertellen. Tot slot werden praktische zaken besproken voor de excursie naar het IJperveld die in mei op de kalender staat. Indien de tijd het toe laat wordt er altijd afgesloten met het laten horen van vogelgeluiden van de vogels die met name op dat moment zingen of interessant zijn (bv Middelste Bonte Specht of Goudplevier) Kortom een ledenavond is een gevarieerde avond in het teken van vogels. Kom gerust een keer langs!

Tekst en foto: Sonja Grooters

Jaarverslag trektelpost Havelandweg 2018

Teljaar	Exemplaren	teluren	Aantal dagen	Aantal soorten
2013	80.097	113.03	38	80
2014	210.414	103.30	33	79
2015	81.306	138.25	45	84
2016	115.379	122.02	43	91
2017	112.206	113.28	39	85
2018	444.389	129:12	44	92

Dit jaar mochten we twee nieuwe trektellers verwelkomen, Floris Kouters en Bart ter Beek.

Dit jaar zijn er veel uren gemaakt op de trektelpost en is er een recordaantal aan vogels geteld. Dit komt met name door de vele Spreeuwen die we hebben gezien (239.413). Er vlogen op sommige momenten zoveel Spreeuwen dat we eigenlijk geen benul hadden hoeveel het er waren. Vanaf Duitsland tot in Eibergen konden we ze zien vliegen. Soms kwamen er wel drie van deze grote groepen achter elkaar over. Het betrof linten van vier/vijf kilometer lang en tientallen meters breed. We hebben meerdere dagen deze zeer grote groepen Spreeuwen gezien, daardoor ontstond de discussie of het nu echte trek of foerageertrek was. Op 27 oktober hebben het maximale aantal van 100.123 Spreeuwen geschat. Van andere trektelposten kregen we opmerkingen over deze grote aantallen omdat dit niet voorkwam

in het oosten van het land: 20.000 Spreeuwen was namelijk het maximum. Na 27 oktober was het echter over met de massale trek van de Spreeuw. Daarmee kunnen we stellen dat het echte trek is geweest en geen foerageertrek. Later hoorden we dat er in het Lankheet duizenden Spreeuwen hebben overnacht. Ook de houtduiventrek was dit jaar om van te smullen, 163.460 in totaal en op 19 oktober 63.780 stuks. De Euro Bird Waching Day (19 Oktober) was dit jaar zeer succesvol met een recordaantal Buizerds, nl. 325. Zie verslag Floris, vorig Zwaalfje. Er zijn dit jaar heel veel dag- en andersoortige records gesneuveld. We zagen bijvoorbeeld voor het eerst op de telpost een Raaf, een Taigarietgans en een Europese Kanarie en recordaantallen, voor onze telpost, aan Goudplevieren, Huiszwaluwen en Aalscholvers. Dit jaar was echt een topjaar en we hopen maar dat 2019 een beetje in de buurt hiervan komt.

Tekst: Marina Pruijssers

Een middag in het Haaksbergerveen

Op aanwijzingen van Luuk de Haan ben ik op een zonnige warme middag naar Siberië in het Haaksbergerveen gegaan. Ik was benieuwd of de Klapekster er nog zou zijn. Een aantal jaren geleden had ik daar zelfs twee exemplaren waargenomen. Voor een goede foto zijn ze lopend in het open veld vaak niet dicht genoeg te benaderen. Dat was dit keer ook het geval.

Zodra ik de kijker pakte vloog de vogel naar het topje van een Berk. Ook daar bleef hij maar een seconde of wat zitten, steeg op en vloog pal over mij heen. Verblind door de stralende zon probeerde ik hem, 180 graden draaiend, te volgen, maar helaas kreeg ik hem niet meer te zien. Ik ben toch maar een tijdje al rond kijkend blijven staan.

Opeens hoorde ik in de verte achter de bomen het geluid van Kraanvogels. Gespannen met de camera in de aanslag bleef ik wachten tot ze boven de boomtoppen zouden verschijnen. Dat bleef echter maar uit. En dat terwijl ik ze op dezelfde plek bleef horen roepen. Te gek. Het duurde even voordat ik mij herinnerde dat ik dat eerder had mee gemaakt. Ook in het Haaksbergerveen en ook op een mooie zonnige lentedag toen de berkenkatjes bloeiden. Ik moest verder omhoog kijken. Toen zag ik ze, als maar cirkelend. Ze bleven maar draaien en draaien, tot ik ze tenslotte zonder camera niet meer kon zien. En daarna was het geluid ineens heel ver van mij vandaan naar het noorden. Later hoorde ik dat wandelaars op de parkeerplaats het geluid wel konden horen, maar de vogels niet hebben gezien.

Thermiek

Er zijn veel trekvogels die overdag trekken en dan handig gebruik maken van thermiek. Eenmaal de juiste hoogte bereikt hebbende, zeilen ze met grote snelheid en maar langzaam dalend weg. Om zich daarna weer opnieuw omhoog te schroeven.

De radio uitzending van Vroege Vogels van 3 Maart besteedde ook aandacht aan de spectaculaire kraanvogeltrek. Joost van Bruggen (van SOVON) stond met anderen op 27 februari op de Kruisberg bij Wahlwiller in Zuid-Limburg. Vier dagen daarvoor waren de Kranen op weg gegaan vanuit Extremadura naar hun broedgebieden in Scandinavië. Meestal vliegen ze over Duitsland, maar door de oostenwind worden ze regelmatig richting Nederlandse grens gestuwd. Naar Zuid-Limburg kost de vogels 4 dagen. Dus zou 27 Februari een topdag kunnen worden. En dat werd het ook. Men telde 2600 Kraanvogels.

Tekst en foto: Jos Korenromp

Ooievaar

Voorverkenning Excursie IJssel

Op 6 maart 2019 besloten we na veel mailverkeer, omdat het weer zo wisselvallig was, toch een rondje IJssel te maken. De ene weersite gaf aan dat het vanaf de ochtend zou gaan regenen en stormen en een andere site gaf aan dat het droog zou blijven. We waagden het er toch maar op gezien onze drukke agenda's en ook omdat de vooruitzichten van het weer voor de komende weken wisselvallig bleven. Het doel van deze tocht was een voorverkenning voor de excursie van 27 december. Annemiek heeft bijna veertig jaar in dit gebied gewoond en de roofvogel inventarisatie rondom Fortmond gedaan. Ze kende het gebied goed en wist de beste vogel observeerplekken te zitten, waaronder een aantal voor ons verborgen kijkhutten.

We zijn rond 09.00 uur gestart in Deventer bij de Veenoordkolk. Op deze plek, vlak naast de snelweg, zitten altijd veel vogels. Dat kun je zien als je over de A1 naar Apeldoorn rijdt. Er is een nieuwe steiger gebouwd zodat je als het ware het water op kan lopen. Met de verrekijker en telescoop kun je allerlei soorten meeuwen, ganzen en eenden waarnemen. Tevens zagen we hier de net teruggekeerde Grutto's, Tureluurs en Scholeksters. De volgende stopplek was bij een heel kleine vogelkijkhut aan de IJssel. Je loopt er heen door een prachtig moerasbos en over een aantal houten obstakels. In de hut hadden we zicht op aalscholver- en blauwe reigernesten. Van één nest vroegen wij ons af of het van een Zeearend zou kunnen zijn. Deze hut is echter niet geschikt voor grotere groepen. Even verderop hebben we op de parkeerplaats gestaan en konden we eigenlijk prima op dat gebied kijken. Vervolgens naar Den Nul en Fortmond, waar een oude steenfabriek staat. Naast deze fabriek is een uitkijktoren met zicht op het ooievaarsnest en op een klein fietspontje dat alleen in de zomer in gebruik is. Dit gebied heet de Duursche Waarden, misschien wel bekend. Daarna aangelegd bij de volgende vogelkijkhut. Bij deze hut verbleef vorig jaar een Visarend maar ook de Zeearend wordt er regelmatig gezien. Deze keer was er niet veel te zien.

In deze hut zitten bijna altijd fotografen die de hut als hun eigendom beschouwen en niet erg mededeelzaam zijn. De enige bijzonderheid was voor ons de Rietgors. Die hadden we tot dan toe nog niet gehoord of gezien. We hebben natuurlijk ook op deze proefdag alle vogelsoorten genoteerd die we zagen of hoorden. Over de hele dag kwamen we tot 75 soorten. De volgende locatie waren de Tichelgaten. Het was hier prachtig. Hier zijn twee kijkhutten liggend in de moerasbossen. Op de parkeerplaats zagen we eindelijk de Zeearend overvliegen. Intussen was het al half drie en waren we nog niet halverwege. De bedoeling was nog dat we naar "Het Engelse Werk" in Zwolle zouden gaan. Daar zijn we geweest, maar omdat we tempo moesten maken zijn we na vijf minuten weer in de auto gestapt. Via Hattum, Veessen en Welsum zijn we terug gereden. Deze route gaat over een kleine smalle dijk met weinig plekken waar je de auto kunt neerzetten om vogels te kijken. Op deze route zijn vooral heel veel ganzen te zien. Er is nog een grote plas waar een vogelscherm geplaatst is. Tegen vijf uur waren weer terug in Deventer. Het was duidelijk dat het rondje dat we hadden gemaakt veel te lang is voor de excursie van 27 december. Er moeten dus zaken geschrapt worden. Willy, Luuk en ik waren onder de indruk van het natuurschoon, de prachtige moerasbossen en mooie vogelkijkhutten. Wij bedanken Annemiek dan ook voor alle informatie die ze ons heeft gegeven. Willen jullie ook van dit moois genieten dan kun je je voor deze excursie opgeven bij Gerrie Slütter. (blauwepauw@hotmail.com)
O ja, en het weer, het bleef de hele dag droog en we hebben zelfs nog heel even de zon gezien.

Tekst en foto's Marina Pruijers

Mijn vogel fascinatie

In december 1957 (nauwelijks 10 jaar oud) kreeg ik van mijn oma "HET VOGELBOEK"; Zangers en krassers bij huis en schuur, in tuin en park, langs weg en gracht, in veld en bosch, aan plas en strand, geschreven door Kerst Zwart.

De (inmiddels allemaal gele) bladzijden vertellen per soort (er worden 109 verschillende vogels beschreven) de gewone en de Latijnse naam, maar tevens alle destijds bekende bijnamen.

Eén voorbeeld: nr. 95 Spotvogel: Geelbukje, Geelborstje, Citroentje, Taalmannetje, Grote gele hofzanger, Kuleker, Slijper, Spaansche kijt, en tenslotte Hypolias hypolias.

Daarnaast een beschrijving van de verspreiding, broedtijd, eiermaten en kleur, voedsel etc. en eventuele bijzonderheden (bv. bootst ander vogelgezang na). De plaatjes zijn allen ingetekend en gekleurd, met als initialen CJB. Ik ben er nooit achter gekomen wie dat geweest kan zijn.

Sedert die tijd ben ik altijd bezig geweest met vogels bekijken en te proberen te benoemen. Inmiddels heb ik een nieuwer vogelboek waarin ik alle soorten die bij mij in de tuin te zien zijn en zijn geweest aantekenen. Afgelopen jaar waren er twee hoogtepunten: twee Gekraagde Roodstaarten hebben een aantal weken hier gebivakkeerd en wekenlang heb ik kunnen genieten van het gezang van een Zwartkop. Gezien het feit dat ik altijd al gefascineerd ben geweest door uilen en andere roofvogels en ik van mijn opa van moeders kant enig teken- en schildertalent

meegekregen schijn te hebben, heb ik in de tachtiger jaren wat aan tekenen gedaan. Door zeer drukke werkzaamheden, gezin en andere zaken, is dat tot pakweg een jaar geleden in de koelkast geweest. Nu, inmiddels 10 jaar gepensioneerd, heb ik die hobby weer opgenomen en uit bijgaande foto blijkt dat het me aardig af gaat (dat vindt in ieder geval mijn vrouw). Het liefst teken ik uilen en daarom heb ik van mijn vrouw met kerst een uilenboek gekregen (van Marianne Taylor), met daarin volgens de legenda "alle soorten wereldwijd". Dat zijn er ruim 230 met alle bekende ondersoorten. (bv. 18 soorten bosuilen: o.a. de Chacobosuul, voorkomend in Bolivia). Afijn, voorbeelden genoeg om mij de komende 25 jaar bezig te houden. Natuurlijk wanneer het weer niet goed genoeg is om buiten naar vogels te kijken of op pad te gaan met de uilenwerkgroep, waar ik sinds een jaar lid van ben.

Tekst en tekening: René Bel

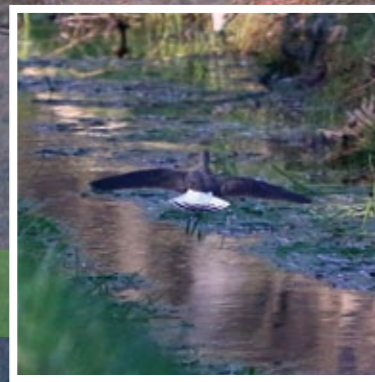
De juiste schrijfwijze van namen

In Het Vogeljaar van december 2000 heeft een uitgebreid artikel gestaan over wijzigingen in de benaming van vogels. De Vlaamse gaai zou voortaan Gaai gaan heten, de Tortelduif werd Zomertortel, Sprinkhaanrietzanger werd Sprinkhaanzanger, enz.. Dat was wel even wennen en lang niet iedereen houdt zich er aan. Verder worden in die lijst alle soortnamen met een hoofdletter geschreven. Net als namen van mensen, van straten, provincies en ga zo maar door. En dat geeft soms wat verwarring. Als het bijvoorbeeld over eenden, ganzen, zwaluwen en uilen gaat, schrijf je een kleine letter. Want dat zijn groepsnamen en geen soortnamen. Er zijn zoals u wel weet Kerkuilen, Steenuilen, Velduilen, enz..Dat zijn specifieke soorten en worden dus met een hoofdletter geschreven. Ingewikkelder wordt het bijv. als het om een samenstelling van woorden gaat of lijkt te bestaan: Dwerggans schrijf je aan elkaar, terwijl de Grauwe Gans 2 hoofdletters krijgt en de Grote Canadese Gans 3 hoofdletters. In dergelijke gevallen gaat de redactie soms ook uit bij de schrijfwijze in bijv. de ANWB Vogelgids van Europa. Deze is voor ons land bewerkt door Arnoud B. van den Berg.

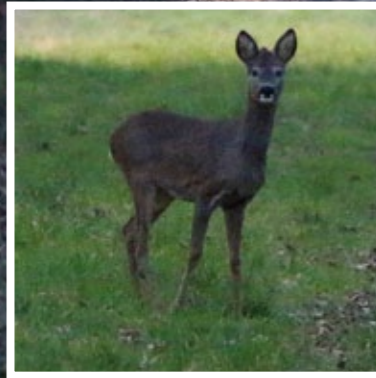
Onze redactie houdt zich al jaren aan deze benamingen en schrijfwijze. Jammer genoeg doen niet alle tijdschriften over vogels dat meer. Publicaties van SOVON en tijdschriften als Het Vogeljaar en Limosa doen dat consequent wel. Daarom verzoekt de redactie alle schrijvers van hun hen zeer gewaardeerde bijdragen aan het Zwaalfje de namen van soorten (zoveel mogelijk) correct in te leveren. Dat bespaart een heleboel tijd.

Bovenstaande betreft niet alleen de namen van vogels, maar ook van zoogdieren, insecten, enz.. Dus geen ree maar Ree, eik is goed, want er zijn meer soorten eik. Zomereik en Wintereik moeten daarom met een hoofdletter.

Bijzondere plekje

Dit is een heel bijzonder mooi plekje op nog geen vijf minuten van mijn huis. Na een lange werkweek vind ik het heerlijk hier rond te struinen. De kans om Reeën te spotten is erg groot. Maar ook zie ik vaak vogels: Meerkoeten, Grauwe Ganzen, allerlei soorten mezen en Blauwe Reigers. Laatst dacht ik een Meerkoet te zien weg fladderen. Ik twijfelde... dus gauw even op de foto gezet. Bij navraag bleek het een Witgatje te zijn... ik had er nog nooit van gehoord dus voor mij bijzonder!

Tekst en foto's Marjon Hoen

Jaaroverzicht 2018

2018 Was weer een prima jaar waarin 180 verschillende soorten vogels waargenomen werden waaronder zelfs 5 soorten voor het eerst in ons werkgebied. Het begon al direct in januari met de ontdekking van 2 exemplaren Kleine Rietgans. Oktober was uitzonderlijk goed voor nieuwe soorten: in een tijdsbestek van slecht 8 dagen werden 3 nieuwe soorten gevonden: Grote Pieper, Bladkoning en Pontische Meeuw. De laatste, ook een hele mooie nieuwe soort werd in november gespot: IJsgors. In 2018 werd half juli een Flamingo waargenomen. Het ging hier om 1 vogel die vanaf dat moment met enige regelmaat tot en met in ieder geval maart 2019 in onze regio verbleef.

De zeldzaamheden van 2018

Onderstaande tabel toont de zeldzaamheden die in 2018 in ons werkgebied werden waargenomen. De zeer zeldzame soorten staan vetgedrukt. Alleen de eerste waarneming van een soort wordt getoond. Het camera symbool achter de soortnaam geeft aan dat de waarneming gedocumenteerd is met een foto en het luidspreker symbool staat voor een geluidsopname.

Maand	Vogelsoort(en)
Januari	Bokje, Kraanvogel, Smelleken en Kleine Rietgans
Februari	Witkopstaartmees
Maart	
April	Visarend, Belfijster en Noordse Kwikstaart
Mei	Hop, Kleine Zilverreiger, Geoorde Fuut, Bonte Strandloper, Velduil, Temmincks Strandloper, Bontbekplevier, Zwarte Ooievaar en Grote Karekiet
Juni	Kwak
Juli	Nachtzwaluw, Flamingo en Lepelaar
Augustus	
September	Europese Kanarie, Draaihals en Rietzanger
Oktober	Grote Pieper, Ruigpootbuiszard, Klapekster, Bladkoning en Pontische Meeuw
November	Waterpieper en IJsgors
December	

Waarnemingen door de jaren heen

De volgende tabel is bijgewerkt volgens de huidige inzichten en stand van de waarnemingen aan het einde van 2018.

Wederom zijn de aantallen van de voorgaande jaren veranderd onder andere als gevolg van het wijzigen van de status voor een aantal soorten. Zo zijn er een aantal soorten aangepast van vrij algemeen naar zeldzaam en ook een aantal van zeldzaam naar zeer zeldzaam.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal aantal soorten	154	176	171	175	179	171	177	181	175	180
Waarvan zeldzame soorten	9	25	19	22	25	23	27	28	22	26
En zeer zeldzame soorten	2	3	2	4	6	1	1	5	4	5
Aantal nieuwe soorten	3	11	5	4	4	3	1	4	1	5

Als we 2009 even buiten beschouwing laten, dan ligt het gemiddeld totaal aantal waargenomen soorten per jaar op ongeveer 176 soorten, van zeldzame soorten worden er gemiddeld ongeveer 24 waargenomen en van de zeer zeldzame soorten gemiddeld ruim 3 per jaar.

Het totaal aantal waargenomen soorten over alle jaren ligt nu op 229.

Tekst: Jaap de Jong

Over waarneming.nl

Nieuwe huisstijl

Vanaf 11 december 2018 is de site van waarneming.nl geheel vernieuwd. Op het moment van schrijven zijn nog lang niet alle functies van de oude website in het nieuwe jasje gegoten, maar er wordt door de mensen van wnl hard aan gewerkt. De 'lokale' afdelingen van waarneming.nl – bijvoorbeeld <https://vwgberkelland.waarneming.nl> – zijn op dit moment nog steeds in de oude huisstijl. Wanneer deze omgezet gaan worden is niet bekend.

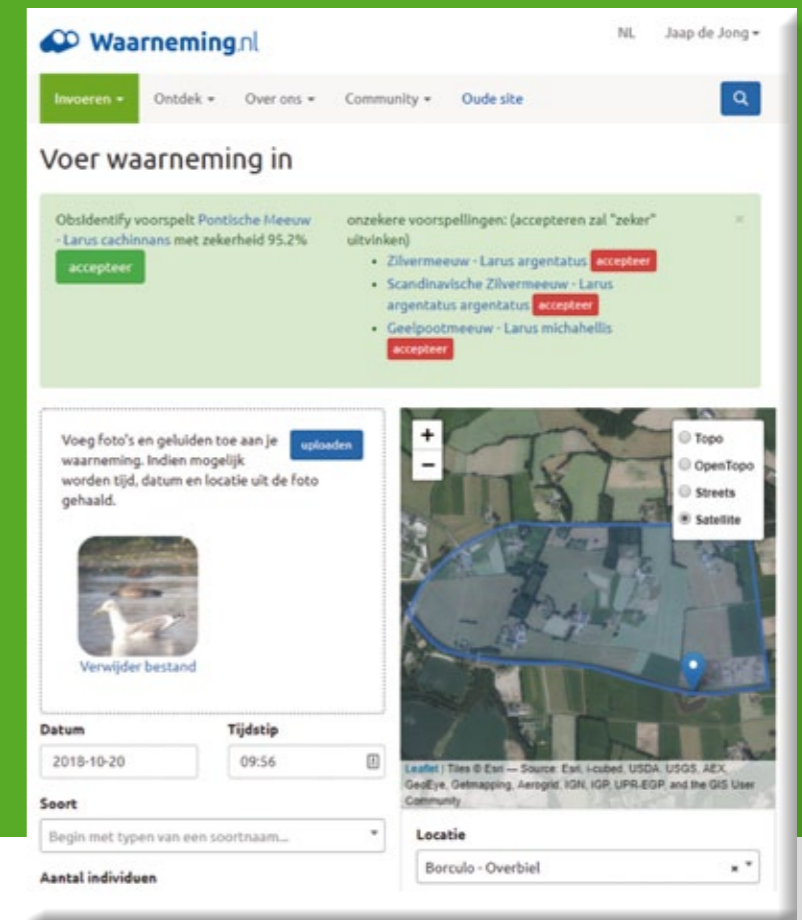
Afgezien van het feit dat de look en feel flink is aangepakt, is er bij het invoeren van een nieuwe waarneming een bijzonder mooie optie toegevoegd. Je kunt nu namelijk één of meerdere foto's – van hetzelfde object – uploaden en dan waarneming.nl deze voor je laten determineren!

De foto's moeten wel van een redelijke kwaliteit zijn en het object moet natuurlijk duidelijk in beeld staan. Voor vogels is dat soms best lastig, maar voor nachtvlinders, dagvlinders en bijvoorbeeld planten gaat dat een stuk gemakkelijker. In sommige gevallen worden er meerdere uitkomsten getoond en ook is de determinatie niet altijd zeker, maar het grootste gedeelte gaat zonder problemen.

Als je met een smartphone fotografeert kun je vaak nog aangeven of de gps informatie, dus de locatie waar je de foto neemt, meegenomen wordt in de foto. Waarneming.nl neemt deze gegevens dan ook over en dat houdt in dat bijna alles voor je ingevuld wordt:

- Soortnaam
- Locatie
- Datum en tijd

Voor nu werkt het alleen voor foto's, maar wie weet ooit ook voor geluiden!

Als voorbeeld een foto van een Pontische Meeuw. Best een lastige soort, maar deze wordt feilloos gedetermineerd. Blijf overigens altijd kritisch op de uitkomst, het determineren gaat lang niet altijd goed en ook kunnen aan de getoonde determinatie geen rechten ontleend worden. Uiteindelijk is het eindoordeel aan de admins.

Regio-admins

Wat me bij het volgende brengt. Ook onze eigen lokale waarneming.nl (<https://vwgberkelland.waarneming.nl>) kent op dit moment zogenaamde regioadmins. Dit zijn: Tim Oortwijn, Ad Postma en ondergetekende.

Wat doet een regioadmin zoal? Een regioadmin kan o.a. commentaar leveren op een waarneming. Dit kan bijvoorbeeld zijn om een foutieve waarneming te corrigeren of om nadere informatie over een bijzondere waarneming te vragen. Op zich niets spannends en altijd met als doel zo goed mogelijke waarnemingen te krijgen. Schrik dus niet als dat een keer bij een waarneming van je gebeurt, onze bedoelingen zijn goed!

Tekst: Jaap de Jong

Algemene verordening gegevensbescherming

De Vogelwerkgroep Berkelland hecht veel waarde aan de bescherming van uw persoonsgegevens. Wij doen er alles aan om uw privacy te waarborgen en gaan er daarom zorgvuldig mee om. De Vogelwerkgroep Berkelland houdt zich in alle gevallen aan de toepasselijke wet- en regelgeving, waaronder de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Meer informatie vindt u op onze site:

www.vogelwerkgroepberkelland.nl/informatie/algemene-verordening-gegevensbescherming.html

Persbericht

Met ingang van heden is het niet meer toegestaan dat loslopende honden de oevers van de Slinge bij boerderijmuseum De Lebbenbrugge betreden. De borden, die dat aangeven, zijn door het Waterschap Rijn en IJssel geplaatst. Wandelaars zijn evengoed welkom, maar hun honden moeten wel aan de lijn.

Enige jaren geleden heeft het waterschap de in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw gekanaliseerde Slinge opnieuw ingericht om een ecologische verbindingzone tot stand te brengen. De belangrijkste functie van deze verbindingzone is het opheffen en voorkomen van isolatie van zogenaamde kerngebieden in de Ecologische hoofdstructuur van Nederland, waardoor geprobeerd wordt te voorkomen dat planten- en diersoorten uit die kerngebieden verdwijnen.

Het is de bedoeling dat in het projectgebied de kerngebieden van de Graafschap (Noord Achterhoek), Winterswijk en een stukje Duitsland (o.a. Zwillbrocker Venn en omgeving) met elkaar in verbinding worden gebracht. Planten en dieren moeten zich via deze verbindingzone kunnen verplaatsen. Daarnaast kan de ecologische verbindingzone langs de Groenlose Slinge een belangrijke functie hebben in de verdrogingsbestrijding.

Dit project is de uitwerking van een onderdeel van het Integraal Waterbeheersplan Oost-Gelderland, van het Natuurbeleidsplan en van het Waterhuishoudingsplan. Ter hoogte van de Lebbenbrugge zijn vistrappen aangelegd om de daar gelegen stuw weer vispasseerbaar te maken voor trekvis, de beek is vergraven en slingert weer door het Galgenveld. De Slinge loopt nu weer min of meer op de plek waar die vroeger ook heeft gelopen. De beek slingert nu weer door het Galgenveld, waardoor het gebied weer interessant is geworden voor o.a. de IJsvogel. Op de bodem levende dieren en watervogels die aan de rand van beek broeden werden echter de laatste tijd voortdurend verstoord door loslopende, rondstruinende honden. "Mijn hond doet dat niet", is wat er meestal wordt gezegd, maar hun baasjes zien meestal niet wat de honden te weeg brengen. Om de dierenwereld rondom de Slinge grotere kansen te geven zich te kunnen ontwikkelen is het belangrijk dat er meer rust ontstaat in dit gebied. Door de honden aan de lijn te houden hoopt het waterschap de natuurontwikkeling in dit prachtige gebied te verbeteren.

Tekst en foto: Ben Tragter

Ledenavonden 2019

Aanvang alle avonden 19.30 uur

Data onder voorbehoud, meer info zie site.

• **Maandag 6 mei**

Locatie: Nahuis Beltrum, Meenweg 4

• **Maandag 7 oktober**

Locatie: Melktap Borculo

• **Maandag 25 november**

Locatie: De Huve, Eibergen

Overige activiteiten 2018 / 2019

Data en info/bestemming onder voorbehoud.

Meer informatie zie onze site:

<https://www.vogelwerkgroepberkelland.nl/jaarprogramma/jaarkalender-2019.html>

4 en 5 mei Lente weekend

Informatie stand bij de Mallumse Molen Eibergen.

11 mei 2019 Dagexcursie IJperveld, Noord Holland

Opgave en info: info@vogelwerkgroepberkelland.nl

12 mei 2019 Needse Achterveld Publiekswandeling

Start: 06.00 uur Visschemorsdijk, parkeerplaats in Neede.

18 mei 2019 24-uurs telling, excursie op de fiets

Start: 06.00 uur Parkeerplaats Zwickelaarsplein Eibergen.

25 mei 2019 Jeugdactiviteit Zwillbrock en Ellewickerfeld

Start: 09.00 uur Parkeerplaats Zwickelaarsplein
Terug ca 12.00 uur

± 15 september Meerdaagse Texel

Graag zo spoedig mogelijk opgeven zodat er huisjes gereserveerd kunnen worden

5 oktober 2019 Euro Bird Watching

Havelandsweg in Rekken vanaf 07.00 uur
Opgave niet nodig.

27 december 2019 Langs de IJssel, richting Kampen en Vossemeer

Vertrek: 08.00 uur. Lochem Stationsstraat, parkeerplaats bij het station.

- **Opgave excursies:**
naar Gerrie Slütter, e-mail:
blauwepauw@hotmail.com
of bellen met 06-20918162
(voicemail inspreken)